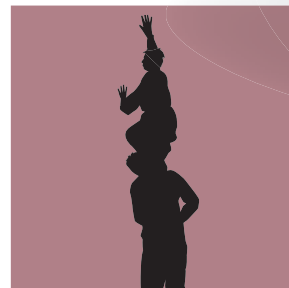
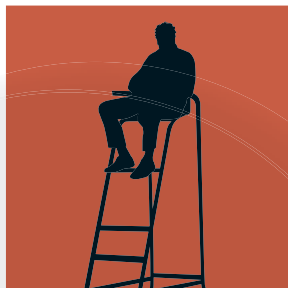

EUROPOS KOMISIJA

ES konkurencijos politika ir vartotojas

Pratarmė

© Europos Bendrijos, 2004

Labai džiaugiuosi pristatydamas šį Europos konkurencijos politikos vadovą vartotojams. Atvira konkurencija Europoje yra svarbi. Dėl jos Europos vartotojams mažėja prekių kainos ir daugėja pasirinkimo galimybių.

Šiame vadove aiškinama, kaip Europos Komisija kartu su nacionalinėmis konkurencijos institucijomis siekia užtikrinti laisvą ir sąžiningą konkurenciją Europos Sąjungoje. Aptariama šių institucijų veikla:

- kokių jos imasi veiksmų prieš konkurenciją ribojančius veiksmus;
- kaip tiria bendrovių susijungimus dėl galimo konkurencijos ribojimo;
- kaip sukuria konkurencijos sąlygas teritorijose, anksčiau priklausiusiose valstybės monopoliiui;
- kaip tikrina ES nacionalinių vyriausybių bendrovėms teikiamą finansinę pagalbą;

- kaip bendradarbiauja su kitomis konkurencijos institucijomis visame pasaulyje.

Tikiuosi, kad šis vadovas padės vartotojams, Europos Sąjungos šalių piliečiams, susipažinti su pagrindinėmis Europos konkurencijos politikos sąvokomis ir pasinaudoti mūsų veiklos rezultatais. Kiekvieno skyriaus pabaigoje pateikiama svarbių teisės aktų santrauka. Vidiniame galinio viršelio puslapyje yra pagrindinių brošiūroje vartojamų terminų žodynėlis.

Daugiau informacijos ieškokite tinklalapyje http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html arba kuriame nors iš šaltinių, nurodytų skyriuje „Kur rasti daugiau informacijos?“.

Nurodytame tinklalapyje taip pat rasite elektroninį šios brošiūros variantą.

Philip LOWE
Konkurencijos generalinis direktorius

ES konkurencijos politika ir vartotojas

Praktiškai...

Kur rasti daugiau informacijos?
Naudinga kontaktinė informacija
ir žodynėlis
22–27 puslapiai

1

Kad įmonės laikytųsi sąžiningo žaidimo taisyklių
2–7 puslapiai

2

Įmonių susijungimo tyrimas
8–11 puslapiai

3

Rinkų atvėrimas konkurencijai
12–14 puslapiai

4

Valstybės pagalbos kontrolė
15–19 puslapiai

5

Tarptautinis bendradarbiavimas
20–21 puslapiai

Ši brošiūra – Europos Komisijos Konkurencijos generalinio direktorato parengtas ne specialistams skirtas vadovas. Jis neturi jokios teisinės galios ir Europos Komisijos niekaip nesaisto.

Kad įmonės laikytųsi sąžiningo žaidimo taisyklių

Laisvoje rinkoje verslas – tai konkurencinė kova. Tačiau kartais įmonės gali pasiduoti pagundai išvengti tarpusavio konkurencijos ir mėginti nustatyti savas žaidimo taisykles. Kartais pagrindinis žaidėjas gali mėginti išstumti savo konkurentus iš rinkos. Europos Komisija atlieka arbitro vaidmenį ir užtikrina, kad visos bendrovės laikytųsi tų pačių taisyklių.

Kodėl karteliai kenkia ekonomikai ir kaip jie aptinkami?

Kartelis yra panašia veikla užsiimančių nepriklausomų bendrovių grupė, sudariusi kartelinį susitarimą, kad galėtų nustatyti kainas arba pasidalyti rinkas ir taip riboti konkurenciją. Kartelio nariai gali būti ramūs dėl savo rinkos dalies, skirtos jiems pagal susitarimą, todėl jiems nereikia kurti naujų gaminių ar siūlyti kokybiškų paslaugų konkurencinga kaina. Dėl to vartotojai už prastesnę kokybę moka daugiau.

Dėl šios priežasties pagal ES konkurencijos teisę tokie susitarimai yra neteisėti, o Europos Komisija kartelį sudarančioms įmonėms skiria dideles baudas. Kadangi karteliai neteisėti, jie paprastai būna labai slapti ir jų egzistavimo įrodymus surinkti nelengva.

Vis dėlto baudų sušvelninimo politika skatina bendroves, kartelinio susitarimo dalyves, atskleisti Europos Komisijai informaciją apie kartelį. Pirmoji tai padariusi kartelio dalyvė atleidžiama nuo baudos. Šitaip kartelis pradeda irti. Tokia politika nuo pat jos taikymo pradžios Europos Sąjungoje labai sėkminga.

Pastaraisiais metais Europos Komisija daugumą neteisėtų kartelių atskleidė vienam jų dalyviui prisipažinus ir paprašius sušvelninti baudą. Taip pat Komisija ir pati sėkmingai atlieka tyrimus, kad atskleistų tokius kartelinius susitarimus. Kartelių dalyviams skiriamos metinės baudos siekia nuo pusės iki vieno milijardo eurų. Šie pinigai mokami į Bendrijos biudžetą, prisideda prie ES finansavimo ir galiausiai sutaupo mokesčių mokėtojų pinigų. Turbūt dar svarbiau yra tai, kad didelės baudos atgraso bendroves nuo jungimosi į kartelius ar tolesnio dalyvavimo juose.

VITAMINŲ SEKTORIAUS KARTELIAI

2001 m. Europos Komisija skyrė baudas aštuonioms įmonėms, tarp jų ir „Hoffman-La Roche“, už priklausymą karteliams, kuriais siekta panaikinti konkurenciją vitaminų sektoriuje. Vitaminai naudojami įvairiuose produktuose, pvz., dribsniuose, sausainiuose, gėrimuose, pašaruose, vaistuose ir kosmetikoje. Kartelinio susitarimo dalyvėms buvo paskirta apie 800 mln. eurų bauda. Beveik dešimt metų kainos buvo nustatytos didesnės nei būtų buvusios tikros konkurencijos sąlygomis. Dėl to nukentėjo vartotojai, o įmonės gavo neteisėto pelno.

Įmonės sudaro susitarimų kiekvieną dieną. Ar jie visi neteisėti?

Yra susitarimų, kurie ypač kenkia konkurencijai, ir dėl to jie beveik visada draudžiami. Tarkime, slapti, konkurenciją ribojantys karteliniai ir kitokie susitarimai, kuriais konkuruojančios įmonės susitaria nustatyti kainas, apriboti gamybos apimtį arba pasidalyti rinkas ar vartotojus. Gamintojo susitarimai su platintojais taip pat gali būti draudžiami, ypač jeigu jais nustatomos perpardavimo kainos.

Ne visi konkurenciją ribojantys susitarimai neteisėti. Leidžiama sudaryti susitarimus, kurių teigiamas poveikis yra didesnis už neigiamus padarinius. Apskritai didesnė tikimybė, kad susitarimas bus teisėtas, jei jį sudarė nekonkuruojančios arba užimančios nedidelę rinkos dalį bendrovės.

Susitarimai tarp konkuruojančių įmonių gali riboti konkurenciją, bet jie taip pat gali būti reikalingi gaminiui ar paslaugų kokybei gerinti, naujiems gaminiams

kurti ar ieškoti naujų geresnių gaminių pateikimo vartotojams būdų. Pavyzdžiui, nauji gaminiai, kuriems sukurti reikia brangių tyrimų, vartotoją pasieks tik tokiu atveju, jeigu kelios bendrovės sutelks bendras jėgas tokiam projektui. Taigi susitarimai dėl mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros bei perdavimo paprastai neprieštaruja konkurencijos teisei. Kiti bendradarbiavimo susitarimai (dėl bendros gamybos, pirkimo, prekybos ar standartizavimo) taip pat gali neprieštaruoti konkurencijos teisei, bet tokia išvada paprastai priklausys nuo išsamaus aplinkybių ir ekonominės šių susitarimų naudos tyrimo.

Kita konkurenciją ribojančių susitarimų rūšis – tiekėjų ir mažmenininkų susitarimai. Tarkime, brangių kvepalų platinimo sutartyse mažmenininkams nustatomi reikalavimai dėl parduotuvinių apdailos ar darbuotojų mokymo. Tačiau tokios sutartys užtikrina, kad vartotojai pirks prekę tinkamoje aplinkoje ir bus asmeniškai konsultuojami. Taip pat tokiais susitarimais išvengiama situacijos, kai vienas platintojas nemokamai naudojasi kito platintojo

vykdoma reklama. Ar kiti susitarimai dėl platinimo (pvz., dėl išskirtinio platintojo arba pasirinktojo platintojo teisių) yra teisėti, priklauso nuo bendrovių padėties rinkoje, o jei įmonių padėtis rinkoje viršija nustatytas ribas, būtinas kiekvieno tokio susitarimo tyrimas.

KOMPIUTERINIAI ŽAIDIMAI

1991–1998 m. Japonijos kompiuterinių žaidimų gamintojas „Nintendo“ ir septyni jo produkcijos platintojai Europoje sutarė dirbtinai palaikyti didelius kainų skirtumus tarp ES šalių. Kiekvienas platintojas turėjo pasirūpinti, kad per neoficialius platinimo tinklus (vadinamąją lygiagrečiąją prekybą) iš jo teritorijos prekės nebūtų eksportuojamos į kitą teritoriją.

„Nintendo“ vadovaujamos, įmonės bendradarbiavo ieškodamos tokio eksporto šaltinių. Taip eksportuoti leidę prekybininkai būdavo baudžiami – jie gaudavo mažesnes prekių siuntas arba būdavo apskritai boikotuojami.

Todėl žaidimų valdymo pultų ir pačių žaidimų kainos Europos Sąjungos šalyse labai skyrėsi. Jungtinėje Karalystėje tokios prekės buvo iki 65 proc. pigesnės negu Vokietijoje ir Nyderlanduose. Bendrovei „Nintendo“ ir jos gaminių platintojams Europos Komisija skyrė bendrą 168 mln. eurų baudą.

PREKYBA AUTOMOBILIAIS ES VALSTYBĖSE NARĖSE

Gavusi nemažai vartotojų skundų, 1998 m. Europos Komisija skyrė 90 mln. eurų baudą bendrovei „Volkswagen AG“ už tai, kad ji savo platintojams Italijoje uždraudė vykdyti Vokietijos ir Austrijos vartotojų užsakymus. Italijoje automobilių kainos buvo mažesnės. Automobilių gamintojų draudimas platintojams parduoti automobilius kitose ES valstybėse narėse gyvenantiems vartotojams yra neteisėtas. Europos Komisija kas pusmetį skelbia automobilių kainų (be mokesčių) visose ES valstybėse narėse apžvalgą, kad vartotojai žinotų, kurioje šalyje norimą automobilį gali įsigyti pigiausiai.

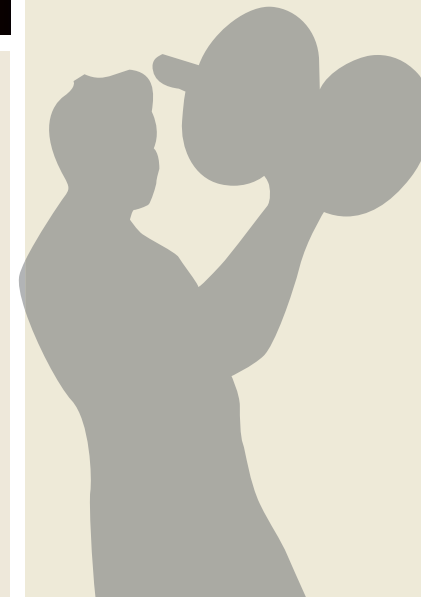
O jeigu didelė įmonė mėgina išstumti iš rinkos konkurentus?

Jeigu įmonė (ar kelios įmonės) užima didelę atitinkamos rinkos dalį, panašu, kad ji toje rinkoje dominuoja. Dominuojančios bendrovės yra ekonomiškai pajėgios veikti neatsižvelgdamos nei į savo konkurentus, nei į vartotojus. Todėl bendrovių piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi yra neteisėtas.

Dominuojančia padėtimi gali būti piktnaudžiamam taip:

- nustatomos nepagrįstai didelės, vartotojams nepalankios kainos;
- nustatomos labai mažos kainos, taip siekiant išstumti konkurentus iš rinkos ar sutrukdyti jiems ateiti į rinką;
- diskriminuojami prekybos partneriai – pavyzdžiui, atsisakoma prekiauti su kai kuriais vartotojais arba siūlomos nuolaidos tik tiems vartotojams, kurie visas ar didžiąją prekių dalį įsigyja iš dominuojančios bendrovės;

- prekybos partneriams primetamos nepagrįstos prekybos sąlygos – pvz., dominuojanti bendrovė parduoda tam tikrą gaminį tik kartu su kitais gaminiais.

PADANGOS

2001 m. Europos Komisija skyrė 20 mln. eurų baudą Prancūzijos padangų gamintojui „Michelin“ už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi naujų sunkvežimio padangų rinkoje beveik visą praėjusį dešimtmetį. „Michelin“ gamino daugiau kaip 50 % sunkvežimio padangų ir dar didesnę jų dalį restauravo. Bendrovei lygiaverčio konkurento nebuvo, todėl platintojai buvo priversti pirkti iš „Michelin“. „Michelin“ naudojo nuolaidų ir premijų sistemą, kad platintojai būtų priklausomi nuo „Michelin“ ir negalėtų laisvai rinktis tiekėjų.

„MICROSOFT“

2004 m. Europos Komisija bendrovei „Microsoft“ skyrė 497 mln. eurų baudą už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi asmeninių kompiuterių operacinių sistemų rinkoje nuo 1998 iki 2004 m. „Microsoft“ gaminama operacinė sistema „Windows“ užima 95 % šios rinkos. Buvo nustatyta, kad „Microsoft“:

- 1) nuslėpė informaciją, reikalingą, kad konkurentų pagaminta tarnybinių stočių programinė įranga būtų suderinama su asmeniniais kompiuteriais, kuriuose įdiegta „Windows“ programa. Vadinasi, sąžininga konkurencija rinkoje buvo neįmanoma;
- 2) reikalavo, kad pirkėjas, įsigydamas „Windows“, pirktų ir „Microsoft“ gaminamą atskirą programą „Windows media player“.

Dėl to beveik visuose asmeniniuose kompiuteriuose buvo įdiegtas grotuvas „Windows media player“ ir taip pažeista konkurencija, nes informacijos teikėjai ir taikomųjų programų kūrėjai buvo dirbtinai skatinami naudoti „Windows“ platformą. „Microsoft“ apskundė šį sprendimą Europos pirmosios instancijos teismui.

Kas įgyvendina ES konkurencijos teisę konkurenciją ribojančios verslo praktikos atvejais?

ES teisę taiko ir įgyvendina Europos Komisija. Ji gali reikalauti iš įmonių informacijos ir, jei būtina, iš anksto nepranešusi atlikti patikrinimus bendrovių patalpose bei bendrovių darbuotojų namuose, pastaruoju atveju su teismo išduotu orderiu.

Jeigu Europos Komisija turi įrodymų apie neteisėtus, konkurenciją ribojančius veiksmus, ji gali juos uždrausti. Be to, ji gali skirti įmonėms baudas, siekiančias iki 10 % jų metinės apyvartos, jeigu, pavyzdžiui, tos įmonės dalyvavo kartelyje, kurio nariai susitarė dėl kainų ar rinkos pasidalijimo.

Ar Komisija viena įgyvendina ES konkurencijos teisę?

Ne. Visose ES valstybėse narėse yra nacionalinės konkurencijos institucijos, igalios įgyvendinti ES konkurencijos teisę. Jos gali pareikalauti nutraukti konkurenciją ribojančius susitarimus ir veiksmus bei skirti baudas ES teisę pažeidusioms įmonėms.

Europos Komisija ir nacionalinės konkurencijos institucijos glaudžiai bendradarbiauja per Europos konkurencijos institucijų tinklą

(EKIT) ir vienos kitoms praneša apie naujas bylas, kad būtų išvengta paralelinių tyrimų. Jos taip pat vienos kitas informuoja prieš priimdamos sprendimus savo bylose, kad teisė būtų taikoma nuosekliai nepriklausomai nuo to, kuri institucija ją įgyvendina. Daugiau informacijos apie EKIT rasite toliau.

Ar nacionaliniai teismai gali taikyti ES konkurencijos taisykles?

Taip. Kaip ir konkurencijos institucijos, nacionaliniai teismai gali spręsti, ar tam tikras susitarimas atitinka ES konkurencijos teisės reikalavimus. Įmonės ir vartotojai, nukentėję dėl neteisėtų konkurenciją ribojančių veiksmų, gali reikalauti žalos atlyginimo.

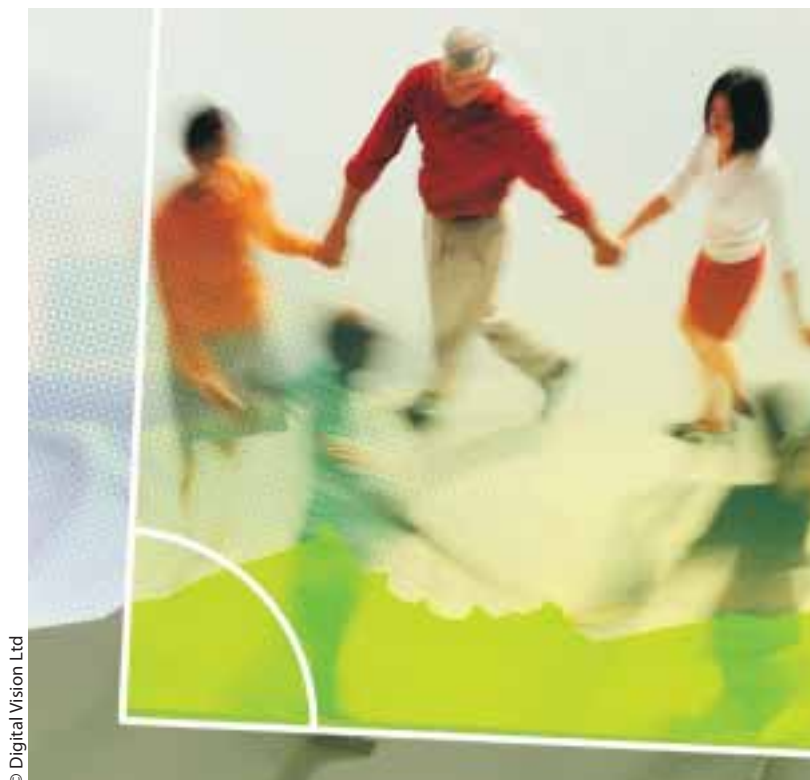
Europos konkurencijos institucijų tinklas (EKIT)

Europos Komisija ir visų ES valstybių narių nacionalinės konkurencijos institucijos bendradarbiauja per Europos konkurencijos institucijų tinklą:

- **pranešdamos vienos kitoms apie naujas bylas ir sprendimus;**
- **prireikus koordinuodamos tyrimus;**
- **padėdamos vienos kitoms atlikti tyrimus;**
- **besikeisdamos įrodymais.**

Taip sukuriamas veiksmingas kovos su įmonėmis, kurios savo veiksmais pažeidžia konkurenciją keliose valstybėse narėse, mechanizmas.

Pagrindinis EKIT tikslas – užtikrinti, kad ES konkurencijos teisė būtų nuosekliai taikoma visoje Europos Sąjungoje. Per šį tinklą konkurencijos institucijos vienos kitoms praneša apie sprendimų projektus ir atsižvelgia į kitų konkurencijos institucijų pastabas. Jei būtina užtikrinti, kad teisė būtų taikoma nuosekliai ir veiksmingai, Europos Komisija gali pati imtis tirti bylą.

© Digital Vision Ltd

EKIT tinkle tam tikrų sektorių (pvz., draudimo ir geležinkelių) ekspertų grupės aptaria konkurencijos klausimus ir taip skatina laikytis bendros politikos. Šitaip tinklas

suteikia konkurencijos institucijoms galimybę pasinaudoti bendra patirtimi ir nustatyti geriausius veiklos būdus.

Teisės nuostatos: EB sutarties 81 straipsnis (konkurenciją ribojantys susitarimai)

Susitarimai tarp įmonių, angliškai vadinami „undertakings“, kurie smarkiai riboja konkurenciją, yra draudžiami. Iš esmės jie yra niekiniai, taigi jiems negalioja įprasta taisyklė, kad „susitarimų privaloma laikytis“. Europos Komisija arba nacionalinė konkurencijos institucija gali pareikalauti įmonių nutraukti tokius neteisėtus susitarimus ir skirti baudas už jų sudarymą. Tai taip pat taikoma žodiniams susitarimams ir suderintiems veiksams.

Tokių susitarimų pavyzdžiai:

- susitarimai, kuriais nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos arba kitos prekybos sąlygos;
- susitarimai, kuriais ribojama gamyba, rinkos, technikos raida arba investicijos;
- susitarimai, kuriais konkurentai pasidalija rinkas arba tiekimo šaltinius;
- susitarimai, kuriais juose nedalyvaujantiems prekybos partneriams taikomos nevienodos sąlygos, dėl kurių jie patenka į konkurencijos atžvilgiu nepalankią padėtį.

Vis dėlto kai kurie veiksnius ribojantys bendrovių susitarimai leidžiami, nes jie gali skatinti konkurenciją, pavyzdžiui, skatindami technikos pažangą ar tobulindami prekių platinimą. Susitarimą leidžiama sudaryti, jei jis atitinka visas toliau išvardytas sąlygas:

- jis padeda tobulinti prekių gamybą arba platinimą ar skatina technikos arba ekonomikos pažangą;
- jis sudaro sąlygas vartotojams sąžiningai dalytis gaunama nauda;
- konkurencijos ribojimas yra būtinas šiems dviem tikslams pasiekti;
- jis nesuteikia įmonėms galimybės panaikinti konkurenciją didelėje prekių ar paslaugų rinkos dalyje.

Tuo remdamasi, Europos Komisija yra priėmusi vadinamuosius bendrosios išimties reglamentus, kuriuose išdėstytos sąlygos, kurias turi atitikti tam tikros susitarimų rūšys. Konkurenciją ribojantys susitarimai, atitinkantys bendrosios išimties reglamento sąlygas, nepažeidžia 81 straipsnio. Galiojantys bendrosios išimties reglamentai apima susitarimus dėl mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros, specializacijos ir

technologijų perdavimo susitarimus, tiek bendrus, tiek specialius susitarimus dėl automobilių platinimo. Be to, yra bendrosios išimties reglamentų, taikomų tam tikruose sektoriuose (pvz., draudimo, transporto).

Europos Komisija taip pat skelbia gaires, kuriose aiškinama, kaip ji taiko pirmiau minėtas sąlygas, kad padėtų įmonėms atskirti su konkurencijos teise suderinamus ir nesuderinamus susitarimus. Pavyzdžiui, Komisija yra paskelbusi horizontaliųjų susitarimų (daugiausia tarp konkurentų) ir vertikalinių susitarimų (pvz., susitarimai dėl platinimo) vertinimo gaires. Šiose gairėse aptariamas dažniausiai pasitaikančių susitarimų poveikis konkurencijai ir pateikiama pavyzdžių, kaip Komisija vertina tokius susitarimus.

Minėti reglamentai ir gairės skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Išsamios informacijos (pvz., įvadinę brošiūrą apie vertikaliuosius susitarimus) rasite internete (http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/legislation/entente3_en.html#iii_1).

Teisės nuostatos: EB sutarties 82 straipsnis (piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi)

Šis straipsnis draudžia piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi ir yra taikomas, jeigu:

- įmonė užima dominuojančią padėtį, atsižvelgiant į jos užimamą rinkos dalį ir kitus veiksnius (pvz.: ar yra lygiaverčių konkurentų, ar bendrovė turi savo platinimo tinklą, ar ji gali pirkti žaliavas palankiomis sąlygomis), galinčius padėti įmonei išvengti įprastos konkurencijos;
- įmonė dominuoja Europos rinkoje ar didelėje jos dalyje;
- įmonė piktnaudžiauja savo padėtimi, pavyzdžiui, nustatydamą nepagrįstai dideles kainas vartotojams, nustatydamą pernelyg mažas kainas, kad išstumtų iš rinkos konkurentus arba sutrukdytų jiems ateiti į rinką, arba suteikdamą kai kuriems vartotojams palankesnes sąlygas ir taip pažeisdama kitų vartotojų interesus.

Europos Komisija arba nacionalinė konkurencijos institucija gali uždrausti tokį piktnaudžiavimą ir skirti baudą įmonėms pažeidėjoms.

Įmonių susijungimų tyrimas

Nors bendrovių pajėgų suvienijimas (toliau vadinamas susijungimu) gali padėti išplėsti rinkas ir būti naudingas vartotojui, kai kurie susijungimai gali sumažinti konkurenciją ir pakenkti vartotojams.

Kodėl susijungimai tiriami Europos lygmeniu?

Sujungdamos savo veiklą, įmonės gali veiksmingiau kurti naujus gaminius arba mažinti gamybos ar platinimo išlaidas. Dėl efektyvesnės jų veiklos rinka tampa konkurencingesnė ir vartotojai gali pirkti geresnės kokybės prekes mažesne kaina.

Tačiau kai kurie susijungimai gali apriboti konkurenciją, dažniausiai atsiradus dominuojančiam žaidėjui ar jam sustiprėjus. Dėl to paprastai nukenčia vartotojai, nes padidėja kainos, sumažėja prekių įvairovė ar sukuriama mažiau naujovių.

Padidėjusi konkurencija Europos bendrojoje rinkoje ir globalizacija skatina įmones vienyti pajėgas. Tokios reorganizacijos sveikintinos, jeigu jos netrukdo konkurencijai ir jei dėl jų gali padidėti Europos pramonės konkurencingumas, pagerėti augimo sąlygos ir pragyvenimo lygis ES.

Siūlomų susijungimų tyrimo tikslas – apsisaugoti nuo žalingo poveikio

konkurencijai. Susijungimai, turintys įtakos konkurencijai keliuose valstybėse narėse, tiriami Europos lygmeniu. Dėl to įmonės, užsiimančios prekyba įvairiose ES valstybėse narėse, gali vienu sykiu gauti leidimą susijungti.

Kokius susijungimus tiria Europos Komisija?

Jei metinė besijungiančių įmonių apyvarta pasaulio ar Europos pardavimų prasme viršija nustatytas ribines sumas, apie siūlomą susijungimą reikia pranešti Europos Komisijai, kad ši jį iširtų. Jei minėta apyvarta nustatytų ribų neviršija, susijungimą gali tirti ES valstybių narių nacionalinės konkurencijos institucijos.

Šios taisyklės taikomos visiems susijungimams, nesvarbu, kurioje pasaulio dalyje yra registruotos susijungiančių įmonių buveinės ar būstinės, kur vykdoma jų veikla ar gamyba. Taip yra todėl, kad net ne Europos Sąjungoje registruotų įmonių susijungimai gali turėti įtakos ES rinkoms, jeigu tokios įmonės užsiima verslu ES.

Europos Komisija taip pat gali tirti susijungimus, kuriuos jai perduoda ES valstybių narių nacionalinės konkurencijos institucijos. Tokį tyrimą ji gali pradėti susijungiančių įmonių ar ES valstybės narės nacionalinės konkurencijos institucijos prašymu. Tam tikromis aplinkybėmis Europos Komisija taip pat gali perduoti bylą ES valstybės narės nacionalinei konkurencijos institucijai.

Kada susijungimas yra draudžiamas ir kada leidžiamas?

Visi siūlomi susijungimai, apie kuriuos pranešta Komisijai, tiriami siekiant nustatyti, ar jie labai pažeistų veiksmingą konkurenciją ES. Jei susijungimai konkurencijos nepažeis, jie patvirtinami besąlygiškai. Jei, kita vertus, susijungimai gali pažeisti konkurenciją ir besijungiančios įmonės nesisiūlo prisiimti jokių išpareigojimų tokio pažeidimo rizikai pašalinti, tokie susijungimai turi būti uždrausti, kad kitos įmonės ir vartotojai būtų apsaugoti nuo kainų didėjimo arba mažesnio gaminių ar paslaugų pasirinkimo. Pavyzdžiui, siūlomi susijungimai gali būti uždrausti, jeigu susijungiančios šalys yra pagrindinės konkurentės arba jeigu dėl susijungimo rinkoje smarkiai sumažėtų veiksminga konkurencija, ypač jei dėl susijungimo atsirastų ar savo pozicijas sustiprintų dominuojanti įmonė.

Kada Europos Komisija sąlygiškai pritaria susijungimui?

Tačiau ne visi konkurenciją ribojantys susijungimai yra draudžiami. Net jeigu Europos Komisija nustato, kad siūlomas susijungimas gali neigiamai paveikti konkurenciją, jo dalyviai gali išpareigoti imtis veiksmų, kad tokių padarinių būtų išvengta. Tarkime, jie gali išpareigoti parduoti bendro verslo dalį arba suteikti kitam rinkos dalyviui licenciją naudotis susijungimo šalių sukurta technologija. Jeigu Europos Komisija mano, kad tokiais išpareigojimais rinkoje bus apsaugota konkurencija ir vartotojų interesai, ji sąlygiškai leidžia įmonėms jungtis. Tada Komisija stebi, ar susijungusios įmonės vykdo savo išpareigojimus, ir joms jų nevykdant gali įsikišti.

SUSIJUNGIMAI VAISTŲ SEKTORIJE

Europos Komisijai buvo pranešta apie du didelius susijungimus vaistų sektoriuje: jungėsi įmonės „Sanofi“ su „Synthelabo“ ir „Pfizer“ su „Pharmacia“. Komisija padarė išvadą, kad abu šie susijungimai gali turėti neigiamos įtakos konkurencijai, apribodami tam tikrų vaistų pasirinkimą. Abiem atvejais šalys pasisiūlė perleisti konkurentams tam tikras savo prekes. Europos Komisija sutiko, kad tokiu būdu rinkoje bus apsaugota konkurencija bei pacientų (vartotojų) interesai. Pavyzdžiui, „Sanofi“ ir „Synthelabo“ byloje buvo perduoti ar parduoti vitaminas B12, parduodamas „Delagrance“ pavadinimu, tam tikri antibiotikai, migdomieji ir raminamieji vaistai. „Pfizer“ ir „Pharmacia“ byloje šalys pasisiūlė perleisti konkurentams tam tikrus dar kuriamus produktus, kurie galėtų konkuruoti su „Pfizer“ gaminama „Viagra“, ir taip parūpino leidimą susijungimui.

SUSIJUNGIMAI VARTOJIMO PREKIŲ IR MAISTO PRODUKTŲ SEKTORIJE

Atlikusi pirminį tyrimą Europos Komisija padarė išvadą, kad dėl maisto produktų gamintojų „Unilever“ ir „Bestfoods“ susijungimo sumažėtų konkurencija greitai paruošiamų sriubų, makaronų padažų, uogienių ir kitų maisto produktų rinkose beveik visose ES valstybėse narėse. Siūlomas susijungimas būtų padaręs didelį poveikį vartotojams: būtų sumažėjęs gaminių pasirinkimas ir padidėjusios jų kainos. Susijungimo šalys pasisiūlė parduoti maždaug milijardu eurų vertinamą savo verslo dalį, ir Europos Komisija šiam susijungimui sąlygiškai pritarė.

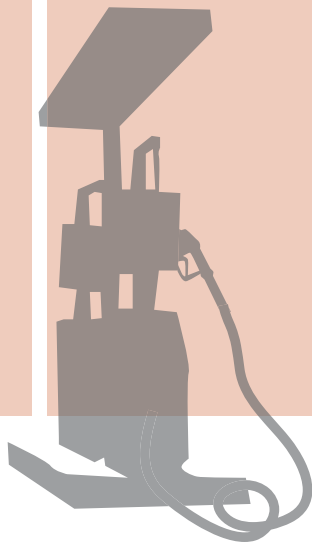
Tirdama bendrovės „Wella“ pirkimą „Procter & Gamble“ įmonės, Europos Komisija nusprendė, kad dėl šio sandorio galėjo sumažėti konkurencija plaukų priežiūros prekių (pvz., šampūnų, balzamų, priežiūros priemonių ir dažų) rinkose Airijoje, Švedijoje ir Norvegijoje. Kad ištaisyty šią padėtį, įmonės pasisiūlė konkurentams šiose šalyse suteikti licenciją gaminti plaukų priežiūros prekes su tokiais prekės ženklais, kaip antai „Herbal Essences“, „Silvikrin“ ir „Catzy“. Tada Komisija šiam įsigijimui sąlygiškai pritarė.

PRANCŪZIJOS NAFTOS BENDROVIŲ SUSIJUNGIMAS

Bendrovės „TotalFina“ ir „Elf Aquitaine“ buvo pagrindinės Prancūzijos naftos produktų sektoriaus dalyvės, tad susijungusios būtų galėjusios padidinti kainas nepriklausomiems degalų platintojams. Pirmiausia tai būtų turėję neigiamų padarinių prekybos centrams, dėl kurių veiklos Prancūzijoje sumažėjo degalų kainos.

Susijungusi įmonė būtų valdžiusi apie 60 % visų degalinių Prancūzijos keliuose. Be to, ji būtų tapusi didžiausia suskystintų dujų tiekėja. Europos Komisija nusprendė, kad dėl tokios įmonės rinkos dalies būtų padidėjusios degalų kainos.

Norėdamos ištaisyti šią galimą konkurencijos problemą, „TotalFina“/ „Elf“ pasiūlė parduoti konkurentams didelę šio verslo dalį. Pavyzdžiui, įmonė pasiūlė parduoti konkurentams 70 Prancūzijos keliuose veikiančių degalinių. Remdamasi tuo, Europos Komisija šiam susijungimui sąlygiškai pritarė ir užtikrino, kad Prancūzijos degalų rinka išliktų konkurencinga ir vartotojai nemokėtų nepagrįstai didelių kainų.

Bendrijos susijungimų teisė

Reglamentas (EB) Nr. 139/2004 – susijungimų reglamentas

- Europos Komisija turi išimtinę teisę tirti Bendrijos mastu vykdomus įmonių susijungimus. Taigi įmonės turi pranešti apie planuojamą susijungimą vienai institucijai, kas supaprastina administracines procedūras. Pagrindiniai kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, koks susijungimas vyksta Bendrijos mastu, yra šie: susijungiančių įmonių bendra apyvarta pasaulio mastu viršija 5 000 milijonų eurų, o jų bendra apyvarta Bendrijos mastu yra didesnė nei 250 mln. eurų.
- Apie Bendrijos masto susijungimus būtina pranešti Komisijai prieš jų įgyvendinimą, kad būtų gautas Komisijos leidimas. Komisija kasmet gauna nuo 200 iki

300 tokių pranešimų. Išsamūs statistiniai duomenys skelbiami tinklalapio EUROPA puslapyje „Konkurencija“. Konkretūs pranešimų pateikimo ir jų formos (CO forma) reikalavimai nustatyti Komisijos reglamentu (EB) Nr. 802/2004.

- Po pradinio 25 darbo dienų tyrimo Komisija gali patvirtinti sandorį arba pradėti išsamaus tyrimo procedūrą, kuri paprastai užtrunka iki 90 darbo dienų (tam tikromis aplinkybėmis šis laikotarpis gali būti pratęstas iki 105 ar 125 darbo dienų), jeigu mano, kad susijungimas gali neigiamai paveikti veiksmingą konkurenciją.
- Pasibaigus šiai procedūrai, Komisija gali patvirtinti susijungimą sąlygiškai arba besąlygiškai arba uždrausti jungtis, ypač jeigu įmonės nepasiūlo tinkamų sprendimų Komisijos nurodytoms

problemoms spręsti. Sąlygiško patvirtinimo atveju įmonės dažnai įpareigojamos parduoti konkurentams turtą, akcijas, patentus ir kt.

- Daugiau kaip 90 % prašymų jungtis yra patenkinami po pirminio 25 darbo dienų tyrimo. Dauguma bylų, kuriose atliekamas išsamus 90 darbo dienų tyrimas, baigiamos sąlygišku patvirtinimu. Nuo 1990 m. buvo uždrausta tikrai 19 susijungimų. Išsamią informaciją apie tai rasite tinklalapio EUROPA puslapyje „Konkurencija“.
- Komisija yra paskelbusi nemažai komentarų dėl įvairių susijungimo kontrolės aspektų, kuriuose išsamiai aiškinami Komisijos tyrimo metodika vertinant galimą susijungimų poveikį konkurencijai ir kai kurie pagrindiniai terminai, vartojami susijungimo kontrolės teisėje (pvz., pranešimas dėl

koncentracijos sąvokos). Ši informacija taip pat yra tinklalapio EUROPA puslapyje „Konkurencija“.

Rinkų atvėrimas konkurencijai

Paslaugos, kaip antai transporto, energijos tiekimo, pašto ir telekomunikacijų, ne visada buvo tokios atviros konkurencijai kaip dabar. Europos Komisija daug nuveikė, kad šios rinkos būtų atvertos konkurencijai (dar kitaip vadinama rinkos liberalizavimu).

Kokie yra rinkos liberalizavimo pranašumai?

ES valstybėse narėse minėtasias paslaugas teikė nacionalinės institucijos, turėjusios išskirtines teises teikti konkrečią paslaugą. Atvėrus šias rinkas tarptautinei konkurencijai, vartotojai dabar gali rinktis iš kelių alternatyvių paslaugų teikėjų ir gaminių.

Dar vienas šių rinkų liberalizavimo pranašumas – vartotojams sumažėjo paslaugų kainos, siūloma naujų paslaugų, paprastai geresnių ir palankesnių nei ankstesnės. Dėl to didėja mūsų ekonomikos konkurencingumas.

PIGIŲ SKRYDŽIŲ BENDROVĖS

Europos Komisija atvėrė konkurencijai aviakompanijų pramonės rinką, todėl Europoje pradėjo veikti ir plėstis pigių skrydžių bendrovės. Dabar daugelis Europos vartotojų gali rinktis daugiau paslaugų priimtinesne kaina.

DUJOS

2004 m. Europos Komisija įsikišo, kai Prancūzijos ir Vokietijos dujų bendrovės „Gaz de France“ ir „Ruhrgas“, kaip spėjama, atsisakė leisti Norvegijos dujų tiekėjai „Marathon“ naudotis savo dujų tinklais. Vėliau Prancūzijos ir Vokietijos bendrovės pasiūlė geresnes naudojimosi jų tinklais sąlygas. Dujų rinkų liberalizavimas buvo naudingas Prancūzijos ir Vokietijos vartotojams.

Kaip atsirado pasirinkimo laisvė?

Ši požiūrį Europos Komisija plėtojo daugelį metų. 1993 m. pareikalavusi, kad iš Danijos valstybei priklausančios geležinkelių bendrovės DSB būtų atimta naudojimosi Rodbio uosto infrastruktūra monopolio teisė, Europos Komisija Danijos vyriausybei leido pasirinkti: leisti konkurentams naudotis minėta infrastruktūra arba prie uosto sukurti naują. Netrukus paaiškėjo, kad norint sukurti konkuruojančią infrastruktūrą, ypač nacionalinio tinklo, reikia didelių investicijų ir dažniausiai tai yra neproduktyvu. Taigi Europos Komisija parengė planą, kaip teisiškai atskirti tinklo aprūpinimo funkcijas nuo jo naudojimo komerciniams tikslams.

Dabar geležinkelių, elektros energijos ir dujų sektorių tinklo operatoriai privalo suteikti konkurentams galimybę naudotis jų tinklais. Kalbant apie šiuos sektorius, labai svarbu stebėti, ar visiems tiekėjams yra sąžiningai suteikiama galimybė naudotis tinklais, kad vartotojai galėtų rinktis palankiausias sąlygas siūlantį tiekėją.

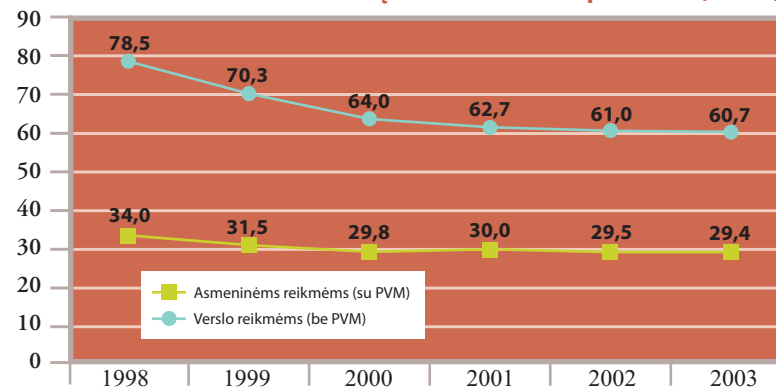
Ar rinkos liberalizavimas daro tiesioginį poveikį vartotojams?

Dviejose rinkose (oro transporto ir telekomunikacijų), kurios buvo pirmiausia atvertos konkurencijai, vidutinės kainos gerokai sumažėjo. Deja, kitokia padėtis susidarė rinkose, kurios buvo liberalizuotos vėliau arba iš viso nebuvo liberalizuotos (pvz., elektros energijos, dujų, geležinkelių transporto ir pašto paslaugos) – ten kainos liko nepakitusios ar net padidėjo. Nors taip galėjo nutikti dėl šiems sektoriams būdingų veiksnių (pvz., dujų kainos yra glaudžiai susijusios su naftos kainomis), atrodo, kad vartotojams yra palankesnės mažesnės kainos sektoriuose, kurie yra atviresni konkurencijai.

FIKSUOTOJO TELEFONO RYŠIO POKALBIŲ KAINA

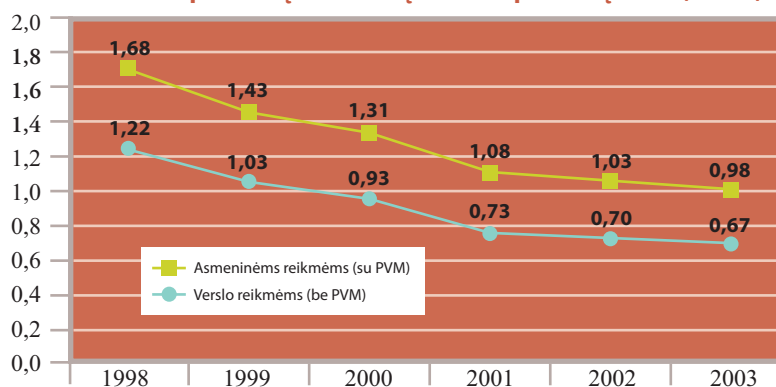
Europos Komisija telekomunikacijų sektorių visiškai liberalizavo 1998 m. sausio 1 dieną. Dėl to nuo 1998 m. rugpjūčio iki 2003 m. rugpjūčio mėn. privatus ir verslo vartotojai Europoje, mokėdami už vietinius fiksuotojo telefono ryšio pokalbius, sutaupė atitinkamai 13 % ir 23 % lėšų. Tarptautinių telefono pokalbių išlaidų buvo sutaupyta dar daugiau: tokių pokalbių į visas EBPO (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos) šalis vidutinės privačių vartotojų išlaidos sumažėjo 41 %, o verslo – 45 %.

Vidutinė mėnesinė telefono sąskaita už vietinius pokalbius (eurais)

Šaltinis: 9-oji telekomunikacijų rinkos priežiūros vykdyimo ataskaita, KOM(2003) 715 galutinis

Vidutinė tarptautinių 10 minučių telefono pokalbių kaina (eurais)

Šaltinis: 9-oji telekomunikacijų rinkos priežiūros vykdyimo ataskaita, KOM(2003) 715 galutinis

Ar viešosios paslaugos gali būti deramai teikiamos konkurencingoje rinkoje?

Liberalizuojant naujas rinkas, reikia papildomai reglamentuoti, kad būtų užtikrinta, jog viešosios paslaugos bus teikiamos toliau, o vartotojų atžvilgiu nebus neigiamų padarinių. Taikydama konkurencijos teisę, Europos Komisija visada atsižvelgia į specialius organizacijai monopolininkei patikėtus uždavinius. Toks principas užtikrina sąžiningą konkurenciją, netrukdydamas valstybės finansuojamam tiekėjui, kuris yra įsipareigojęs teikti paslaugas visuomenei, net jei ši veikla yra nepelninga.

PAŠTO PASLAUGOS

Vokietijos valstybės finansuojama įmonė „Deutsche Post“ privalo išlaikyti brangų nacionalinį pašto įstaigų tinklą, todėl patiria daugiau išlaidų negu jos konkurentai. 2001 m. kovo mėn. Komisija pareikalavo, kad „Deutsche Post“ siuntų gabenimo paslaugas teiktų priimtina kaina, bet kartu pripažino, kad dėl šio įpareigojimo įmonė patiria tam tikrą išlaidų dalį. Dėl to Komisija įmonės paprašė tiksliai nustatyti tokias kainas, kurios kompensuotų papildomas siuntų gabenimo išlaidas, viršijančias tinklo išlaikymo išlaidas, t. y. išlaidų skirtumą.

Teisė: EB sutarties 86 straipsnis

EB sutartyje sakoma, kad Bendrija turi sukurti sistemą, kuri užtikrintų, kad konkurencija vidaus rinkoje nebus iškreipta. Europos Komisija rinkas liberalizuoja, naudodama įvairias teises priemones, įskaitant EB sutarties 81 ir 82 straipsnius. Pagal Sutarties 86 straipsnį Europos Komisija turi specialią užduotį stebėti valstybės ir savivaldybės įmones bei tas įmones, kurioms valstybės narės suteikia specialių arba išimtinių teisių. Pagal šį straipsnį Europos Komisija gali priimti atitinkamas direktyvas arba sprendimus, skirtus valstybėms narėms, kurios patvirtina ar palaiko EB sutartyje nurodytų taisyklių neatitinkančias priemones.

Remdamasi 86 straipsniu, Europos Komisija išleido direktyvas:

- kad užtikrintų skaidrius finansinius valstybių narių ir jų valstybės ar savivaldybės įmonių santykius;
- kad elektroninių ryšių rinkos būtų atvertos konkurencijai.

Jeigu ES valstybės narės tokių direktyvų nevykdo, Europos Komisija pradeda EB sutarties 226 straipsnyje nurodytą pažeidimų tyrimo procedūrą.

Pagal 86 straipsnį Europos Komisijos priimti sprendimai taip pat buvo labai naudingi liberalizuojant rinkas. Iki 2004 m. buvo priimti sprendimai dėl daugelio sričių, dėl kurių valstybės narės įmonėms suteikė specialių arba išimtinių teisių (daugiau žr. tinklalapyje <http://europa.eu.int/comm/competition/liberalization/decisions/>):

- pašto paslaugos (5),
- mobilūs ryšys (2),
- oro uostai (3),
- uostai ir jūrų transportas (4),
- draudimas (1),
- transliavimas (1).

Europos Komisija taip pat tyrė skundus dėl kitų sektorių (pvz., energetikos), nors vartotojams palankių sprendimų buvo rasta ir be oficialių nutarimų. Be to, Europos Komisija Europos Parlamentui ir Europos Tarybai pasiūlė būdų, kaip liberalizuoti kai kurias minėtas rinkas.

Valstybės pagalbos kontrolė

Labai svarbu, kad konkuruojančios įmonės veiktų vienodomis sąlygomis. Laisvos prekybos tarp ES valstybių narių sąlygomis ir liberalizuojant viešųjų paslaugų sektorių, nacionalinės valdžios institucijos kartais siekia naudoti viešuosius išteklius tam, kad paskatintų tam tikrų ekonominės veiklos rūšių plėtrą arba apsaugotų nacionalinę pramonę. Tokių lėšų teikimas yra vadinamas valstybės pagalba.

Valstybės pagalba gali iškreipti sąžiningą ir veiksmingą įmonių konkurenciją valstybėse narėse ir pakenkti ekonomikai, todėl Europos Komisija kontroliuoja valstybės teikiamą pagalbą.

Kas yra valstybės pagalba?

Valstybės pagalbą gavusi įmonė nesąžiningai įgyja pranašumo konkurentų atžvilgiu. Dėl to EB sutartis apskritai draudžia valstybės pagalbą, išskyrus tuos atvejus, kai ji yra būtina bendrai ekonomikos plėtrai. Tam, kad šio draudimo būtų laikomasi ir išimčių taikymas visoje Europos Sąjungoje būtų vienodas, Europos Komisija yra atsakinga už tai, kad valstybės pagalbos teikimas atitiktų ES taisykles.

Pirmiausia ji turi nustatyti, ar įmonė gavo valstybės pagalbą. Parama yra traktuojama kaip valstybės pagalba, jeigu ji atitinka šiuos požymius:

- 1) valstybė suteikė pagalbą tiesiogiai ar naudodama viešuosius išteklius. Valstybės įsikišimas gali pasireikšti įvairiai (pvz., dotacijos, palūkanų ir mokesčių lengvatos, garantijos, valstybės turimos įmonės visos akcijos ar jų dalis arba prekių bei paslaugų tiekimas palankiomis sąlygomis ir t. t.);
- 2) įsikišimas gali paveikti prekybą tarp valstybių narių;

- 3) įsikišimas suteikia pranašumo pasirinktam pagalbos gavėjui, pavyzdžiui, konkrečioms įmonėms ar pramonės sektoriams arba tam tikruose regionuose veikiančioms įmonėms;
- 4) konkurencija buvo ar gali būti iškraipyta.

Kita vertus, bendrojo pobūdžio priemonės nelaikomos valstybės pagalba, nes jos nėra atrankinės ir yra taikomos visoms bet kokio dydžio įmonėms, neatsižvelgiant į vietą ar sektorių, kur jos veikia. Tokia pagalba apima, pavyzdžiui, bendras mokesčių sistemos priemonės ar užimtumą reglamentuojančius teisės aktus.

VALSTYBĖS PAGALBA VOKIETIJOS, AUSTRIJOS IR PRANCŪZIJOS VALSTYBINIAMS BANKAMS

Vokietijos ir Austrijos valstybiniam bankams buvo suteiktos nacionalinių vyriausybių valstybės garantijos, apsaugančios juos nuo bankroto. Gavę šias garantijas, valstybės bankai galėjo teikti paskolas palankesnėmis sąlygomis negu konkuruojantys komerciniai bankai.

Ištyrusi šių garantijų teikimo aplinkybes, Europos Komisija nusprendė, kad tokia valstybės pagalba buvo nesuderinta su bendrąja rinka, ir per derybas su Vokietijos ir Austrijos vyriausybėmis pasiekė, kad jos nebebūtų teikiamos.

Panašus sprendimas buvo priimtas dėl Prancūzijos vyriausybės suteiktos garantijos valstybės finansų įstaigai „Caisse des Dépôts et Consignations“ (CDC), kuri buvo skirta paremti šios institucijos komercinę bankininkystės veiklą. Komisija pareikalavo šią garantiją panaikinti. Taigi CDC savo veiklos ir teisinės sąlygas turėjo pakeisti taip, kad ši institucija galėtų veikti tomis pačiomis sąlygomis kaip ir konkurentai.

Šie Komisijos sprendimai prisidėjo prie sąžiningos konkurencijos bankininkystės sektoriuje atkūrimo.

Kada galima teikti valstybės pagalbą?

EB sutartyje yra nurodytos sąlygos, pagal kurias gali būti teikiama valstybės pagalba. Ilgainiui Europos Komisija parengė aiškia valstybės pagalbos teikimo priemonių sistemą. Jei tokios priemonės atitinka bendrus Europos Sąjungos interesus, jos yra teisėtos. Tai yra pagalba, skirta neturtingų regionų vystymui, skatinant mažas ir vidutines įmones (MVI), mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, aplinkosaugą, mokymą ir remiant kultūrą.

Pačios prieštarčiausias valstybės pagalbos rūšys, kurias Komisija turi išsamiai tirti, yra valstybės pagalba sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti bei finansinės valstybės ir valstybinių įmonių tarpusavio atsiskaitymų operacijos. Taip pagalba yra teikiama tam tikrų jautrių sektorių, pvz., plieno, laivų statybos ir automobilių, įmonėms. Suteikus tokią pagalbą, skirtą finansinių sunkumų turinčioms bendrovėms sanuoti ir restruktūrizuoti, ant bankroto ribos atsidūrusi įmonė gali tęsti veiklą, dažniausiai konkurentų ir jų darbuotojų sąskaita. Nėra tvirtų garantijų, kad valstybės pagalbą gavusiose įmonėse likusios darbo vietos bus išsaugotos. Komisija priėmė rekomendacijas,

kuriose ypatingas dėmesys skiriamas ES prekiaujančioms didelėms bendrovėms. Šios įmonės paprastai užima didelę rinkos dalį ir valstybės parama, skiriama šioms įmonėms, turi didelės įtakos konkurencijos ir prekybos sąlygoms. Naujosiose rekomendacijose yra nustatytos griežtesnės taisyklės, numatančios, kad pagalbą gaunančios didelės bendrovės turėtų sutelkti vidinius resursus tam, kad bendrovė išliktų rinkoje. Pavyzdžiui, didelės bendrovės ateityje turėtų pačios kompensuoti 50 % pertvarkos išlaidų.

Visuotinai priimtų Europos Sąjungos tikslų neatitinkanti pagalba negali būti teikiama. Tokia su bendrąja rinka nesuderinta pagalba – tai bendro pobūdžio pagalba didelėms bendrovėms, įgyvendinant investicinius projektus regionuose, kurie nėra traktuojami kaip neturtingi regionai, taip pat eksporto ir veiklos pagalba (t. y. pagalba kompensuojant bendrovių einamąsias veiklos sąnaudas).

MOKYMO PAGALBA ĮMONEI „FIAT“

Europos Komisija pritarė, kad Italijos automobilių gamintojai „Fiat“ būtų skirta 38 mln. eurų pagalba darbuotojų kvalifikacijai kelti. Antraip šie darbuotojai, racionalizavus gamybą, galėjo netekti darbo, be to, jiems reikėjo prisitaikyti prie gamybos procesų pokyčių ir poreikių. Europos Komisija apskritai teigiamai vertina mokymo tikslais teikiamą pagalbą, ir Europos Vadovų Taryba jau keliuose savo susitikimuose yra pareiškusi, kad mokymas yra svarbus veiksnys siekiant, kad Europos ekonomika taptų konkuresnė pasaulio rinkose.

PAGALBA ĮMONIŲ „MOTOROLA“, „PHILIPS“ IR „ST MICROELECTRONICS“ TYRIMAMS BEI PLĖTRAI

2003 m. Komisija leido suteikti 293 mln. eurų pagalbą bendram trijų įmonių tyrimų projektui, kuriant naują pirmųjų integruotųjų nanometrinių schemų technologiją. Komisija leido teikti pagalbą visiems šio projekto etapams: pagrindiniam, konkurencijos ir pramoninių tyrimų. Vienas šio projekto privalumų buvo mokslo darbuotojų skaičiaus augimas ir lėšų, skirtų moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai padidėjimas. Tai prisidėjo prie Europos Vadovų Tarybos užsibrėžto tikslo padidinti pramonės tyrimų ir technologijų plėtros

finansavimą ir paskatino valstybes nares stiprinti Europos pramonės konkurencingumą.

VALSTYBĖS PAGALBA ĮMONEI „ALSTOM“

Europos Komisija leido Prancūzijos vyriausybei suteikti pagalbą restruktūrizuoti įmonių grupę „Alstom“, kurios veikla apima gamybą transporto ir energetikos sektoriuose. Ši pagalba buvo patvirtinta su sąlyga, kad bendrovė įgyvendins vadinamąsias kompensacines priemones, pavyzdžiui, parduos įvairių savo veiklos sektorių verslą. Šios kompensacinės priemonės buvo būtinos užtikrinant, kad pagalba restruktūrizuoti įmonę nepadarytų didelės žalos valstybės pagalbos negaunantiems konkurentams ir kad būtų atkurta sąžininga transporto ir energetikos sektoriaus konkurencija.

Kaip Europos Komisija prižiūri valstybės pagalbos teikimo procesą?

Paprastai ES valstybės narės, prieš suteikdamos valstybės pagalbą, apie tokius ketinimus privalo pranešti Europos Komisijai. Valstybė narė tokią pagalbą gali įgyvendinti tikrai gavusi Komisijos patvirtinimą.

Vis dėlto kai kuriais atvejais išankstinio pranešimo siūsti nereikia, pakanka atsiųsti informacinį pranešimą netrukus po to, kai pagalba buvo suteikta. Tokia supaprastinta tvarka taikoma sritims, kuriose Komisija turi sukaupusi daug patirties analizuodama tam tikras valstybės pagalbos rūšis, kurios prisideda prie bendros Europos ekonomikos plėtros. Tai yra pagalba mokymo, užimtumo, MVĮ bei mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklai, ypač jeigu ja užsiima MVĮ.

Per trejus metus įmonei suteikta iki 100 tūkst. eurų pagalba nėra laikoma valstybės pagalba, nes ji yra per maža, kad paveiktų valstybių narių tarpusavio prekybą. Dėl to Komisija gali daugiau dėmesio skirti svarbesniems atvejams.

Atlikusi pirminį įvertinimą, Komisija patvirtina apie 85 % visų valstybės pagalbos priemonių, apie kurias jai pranešama. Formalų tyrimą ji atlieka tik

ginčytiniais atvejais ir savo sprendimą pradėti tyrimą ji paskelbia Oficialiajame leidinyje bei konkurencijai skirtame tinklalapyje (http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/decisions/additional_docs.html). Ši procedūra suteikia suinteresuotosioms šalims galimybę pateikti pastabų dėl skiriamos pagalbos, o Komisijai – prieš priimant galutinį sprendimą, apsvarstyti visus aspektus.

Europos Komisija taip pat tiria ES valstybių narių skirtą pagalbą, apie kurią jai iš anksto nebuvo pranešta (ji vadinama neteisėta pagalba). Apie neteisėtai skirtą pagalbą ji gali sužinoti iš įmonių ar asmenų skundų arba žiniasklaidos pranešimų. Be pranešimo Komisijai, trečiosios šalys, paprastai konkurentai, gali tiesiogiai pateikti skundą nacionaliniams teismams dėl suteiktos valstybės pagalbos.

Jeigu Europos Komisija nustato, kad neteisėtai skirta pagalba yra nesuderinama su sąžiningos konkurencijos vidaus rinkoje principu ir buvo skirta pažeidžiant ES teisę, reikalaujama, kad valstybė narė tokią priemonę atšauktų ir iš gavėjo susigrąžintų skirtą pagalbą. Taip siekiama, kad būtų atkurta padėtis, buvusi prieš suteikiant pagalbą.

Valstybės pagalbos pažangos rodiklis

Europos Komisija taip pat yra atsakinga už kontrolę, kiek ir kokios valstybės pagalbos suteikė kiekviena ES valstybė narė. Komisijos atliktas tyrimas rodo, kad pastaraisiais metais valstybės narės labai sumažino valstybės pagalbos apimtį ir didelę pagalbos dalį skiria bendrus ES interesus atitinkančiai veiklai skatinti. Dėl šio teigiamo pokyčio kuriama konkurencingesnė Europos ekonomika ir gerėja Europos padėtis pasaulio rinkoje. Išsamiai su šiuo tyrimu galite susipažinti tinklalapyje http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/scoreboard/.

„SCI SYSTEMS“

Praėjusio amžiaus 10-ojo dešimtmečio pabaigoje Olandijos valdžios institucijos bendrovei „SCI Systems“ suteikė didelę pagalbą asmeninių kompiuterių „Hewlett-Packard“ surinkimo gamyklai Fryzijoje statyti. 2001 m. vasario mėn. Europos Komisija nustatė, kad ši pagalba buvo suteikta pažeidžiant regionų investicinės pagalbos taisykles. Jose draudžiama valdžios institucijoms konkuruoti siūlant dideles subsidijas ir taip pritraukti judrius investicijų projektus bei sukurti naujų darbo vietų regionuose. Tokios varžybos daug kainuotų mokesčių mokėtojams ir pakenktų sanglaudos tikslams, nes turtingesni regionai visada pateiktų geresnių pasiūlymų negu neturtingi regionai. 2002 m. rugpjūtį bendrovė Olandijos valdžios institucijoms grąžino 3,8 mln. Olandijos guldenų (1,7 mln. EUR).

Kokių priemonių Europos Komisija ėmėsi, kad pagerintų valstybės pagalbos kontrolės sistemą?

Europos Vadovų Taryba yra ne kartą pabrėžusi, kad būtina teikti mažiau, bet tikslingesnės valstybės pagalbos norint, kad sparčiau augtų Europos ekonomika. Komisija į šį kvietimą atsiliepė, patvirtindama keletą naujų priemonių pagreitinti ir supaprastinti ES tikslus atitinkančios valstybės pagalbos teikimą.

Pavyzdžiui, tais atvejais, kai yra tikėtina, kad pagalba atitinka Europos teisės reikalavimus ir paprastai nesukelia jokių keblumų, formalumai yra supaprastinti (žr. skirsnį „Kaip Europos Komisija prižiūri valstybės pagalbos teikimo procesą?“). Tokiais atvejais valstybės narės Komisijai turi pranešti apie pagalbą po to, kai ją suteikia tam, kad būtų užtikrintas viešumas.

Be to, Komisija jau pateikė formas pranešimams ir informacijai. Jos yra naudingos, nes jų pagrindu Komisija gauna jai reikalingą informaciją ir valstybėms narėms yra aišku, kokią informaciją jos turi pateikti.

Komisijos sprendimų, kuriais remiantis reikalaujama grąžinti neteisėtai skirtą pagalbą, įgyvendinimo tvarka taip

pat buvo patobulinta. Buvo sukurtas specialus padalinys, griežtai stebintis valstybės pagalbos teikimą. Veiksmingas pagalbos grąžinimas yra būtina Komisijos įgaliojimų kontroliuoti valstybės pagalbą dalis. Dabar valstybės narės yra labiau skatinamos įgyvendinti sprendimus grąžinti pagalbą.

Kodėl yra skiriamas ypatingas dėmesys liberalizuotam viešųjų paslaugų sektoriui?

Viešosios paslaugos (dar vadinamos bendros ekonominės svarbos paslaugomis) yra labai reikšmingos tam, kad būtų tinkamai plėtojami ekonominiai procesai ir mūsų visuomenės gyvenimas. Dėl to turi būti užtikrinta, kad viešosios paslaugos būtų teikiamos nuolatos ir pakankamai. Kaip buvo minėta ankstesniame skyriuje „Rinkų atvėrimas konkurencijai“, liberalizavus tokius paslaugų sektorius, kaip antai pašto ir transporto, elektros energijos tiekimo ir telekomunikacijų, įvyko didžiulis perversmas, todėl konkurencingoje rinkoje jas teikiančios įmonės susiduria su sunkumais.

Taigi norint užtikrinti, kad viešosios paslaugos būtų nuolat teikiamos, šių sektorių įmonėms turi būti kompensuojamos išlaidos, patirtos teikiant tokias paslaugas. Vis dėlto

galimas kompensacijų naudojimas toms įmonės veiklos rūšims, kuriomis užsiimama įprastomis konkurencijos sąlygomis, turi būti atidžiai stebimas pagal valstybės pagalbos teikimo taisykles.

VALSTYBĖS PAGALBA DANIJOS TELEVIZIJAI „TV 2“

2004 m. gegužės mėn. Europos Komisija Danijos valstybiniam transliuotojui „TV 2“ nurodė grąžinti pernelyg didelę kompensaciją, skirtą už viešųjų paslaugų teikimą. Komisija šį tyrimą pradėjo gavusi vieno Danijos rinkoje veikiančio komercinio transliuotojo skundą, kuriame buvo teigiama, kad „TV 2“ gavo valstybės pagalbą jos teikiamoms viešosioms paslaugoms finansuoti. Tyrimas atskleidė, kad bendra valstybės skirta pagalba „TV 2“ (84,4 mln. eurų) viršijo jos viešųjų paslaugų teikimo išlaidas. Šis transliuotojas kompensacijos likutį galėjo panaudoti komercinei veiklai finansuoti, ir jo padėtis galėjo tapti palankesnė negu valstybės pagalbos negavusių konkurentų. Kad būtų atkurtos komercinės veiklos konkurencijos sąlygos, Komisija televizijai „TV 2“ nurodė grąžinti kompensacijos perviršį ir sumokėti už jį palūkanas.

Kokie iššūkiai laukia naujų valstybių narių?

Dešimt naujų valstybių narių, įstojusių į Europos Sąjungą 2004 m. gegužės 1 d., anksčiau taikė kitokias valstybės pagalbos taisykles. Tačiau įstojusios į ES, jos turėjo pradėti taikyti ES nuostatas teikiant valstybės pagalbą. Tai sudarė sąlygas teikti mažesnės apimties, bet tikslingesnę pagalbą ir leido naujoms valstybėms lengviau integruotis į vidaus rinką. Naujos valstybės narės toliau gali taikyti valstybės pagalbos teikimo taisykles, galiojusias iki stojimo į ES, nesibaimindamos, kad ją reikės gražinti, jeigu šios taisykles yra tinkamai suderinatos su ES valstybės pagalbos teikimo taisyklėmis.

Teisė: EB sutarties 87, 88 ir 89 straipsniai, reglamentai ir bendrosios išimties

87 straipsnyje yra išsamiai išdėstytos valstybės pagalbos teikimo taisyklės, apibrėžiamas bendrasis principas, kad valstybės pagalba turi būti suderinama su bendrąja rinka, taip pat pateikiami galimų išimčių punktai. Komisija yra patvirtinusi keletą aiškinamųjų komentarų ir gairių, kur nurodoma, kaip ji taiko išimčių punktus, taip užtikrindama, kad valstybės pagalbos taisyklės bus nuosekliai taikomos visose valstybėse narėse ir pramonės sektoriuose. Tai yra Bendrijos bendrieji norminiai aktai, reglamentuojantys valstybės pagalbos teikimą tyrimams atlikti ir veiklai plėsti, ir Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos aplinkos apsaugai gerinti. Tose srityse, kur Komisija jau turi pakankamai patirties, patvirtintos teisinės priemonės – bendrosios išimties reglamentai. Juose išdėstytos sąlygos, kuriomis vadovaudamasi valstybės narės pagalbą gali teikti apie tai nepranešusios Komisijai. Tokia pagalba gali būti teikiama mokymo, užimtumo tikslais bei mažoms ir vidutinėms įmonėms. Vis dėlto, kad būtų užtikrintas skaidrumas, valstybės narės, suteikusios pagalbą, apie tai turi netrukus nusiųsti pranešimą Komisijai.

Sutarties 88 straipsnyje yra išdėstytos procedūrų taisyklės, kaip įgyvendinamas 87 straipsnis: valstybių narių pareiga yra pranešti Komisijai apie ketinamą suteikti valstybės pagalbą ir tokią pagalbą teikti tikta gavus Komisijos leidimą. Sutarties nuostatas papildoma procedūrų reglamentas (Tarybos reglamentas (EB) Nr. 659/1999) ir įgyvendinimo reglamentas (Komisijos reglamentas (EB) Nr. 794/2004).

89 straipsnis sudaro teisinį Tarybos reglamentų pagrindą valstybės pagalbos teikimo srityje – pvz., procedūrų reglamento ir įgaliojimus nustatančio reglamento (Tarybos reglamentas (EB) Nr. 994/98). Remiantis pastaruoju reglamentu, parengti bendrosios išimties reglamentai.

Tarptautinis bendradarbiavimas

Augant globalizacijai, vis daugiau bendrovių, susijungimų ir kartelių įgyja tarptautinį mastą. Dėl to už ES ribų įsikūrusių bendrovių veikla gali daryti poveikį konkurencijai ES. Taigi tarptautinis bendradarbiavimas konkurencijos politikos srityje tapo būtinas.

Ar Europos Komisija tiria susijungimus ir kartelius, kuriems priklauso bendrovės, įsikūrusios ne ES valstybėse narėse?

Bet kuri bendrovė, kurios veikla daro poveikį ES rinkai, patenka į Europos konkurencijos teisės reglamentavimo sritį. Tam neturi reikšmės, ar jos registruota buveinė, būstinė ar akcininkai yra įsikūrę ES, ar už jos ribų.

Jei kartelis daro poveikį ES rinkai, Europos konkurencijos institucijos gali imtis veiksmų, net jeigu įmonės, kartelinio susitarimo dalyvės, yra įsikūrusios ne ES. Tą patį kartelį taip pat gali tirti ne ES konkurencijos institucijos.

Be to, jei susijungimas daro poveikį konkurencijai ES, Europos Komisija gali įsikišti, nepaisydama, ar įmonės įsikūrusios Europos Sąjungoje, ar už jos ribų. Iš tikrųjų apie bet kokį įmonių, kurių bendra apyvarta ES viršija nustatytą ribinį dydį, susijungimą turi būti pranešta Europos Komisijai, kad ši jį patvirtintų.

Kas suteikia Europos Komisijai įgaliojimus sprendžiant, ar ne ES valstybės narės bendrovės veiksmai riboja konkurenciją?

Daugelis ES nepriklausančių valstybių bendrovių gaminius parduoda visame pasaulyje, įskaitant Europos Sąjungą, kuri paprastai būna viena pagrindinių jų rinkų. Dėl to šios įmonės turi laikytis ES konkurencijos taisyklių taip pat, kaip už ES ribų veikiančios Europos bendrovės laikosi kitų šalių įstatymų.

Kokių veiksmų yra imamasi dėl konkurenciją ribojančios veiklos už ES ribų?

Daugiau nei 100 valstybių ir regionų, įskaitant pagrindinius ES prekybos partnerius, turi savo konkurencijos politiką. Šių valstybių ir regionų konkurencijos institucijos yra vis labiau skatinamos tirti tuos pačius tarptautinius susijungimus ar imtis veiksmų prieš tarptautinius kartelius. Beveik visos jos yra tokių forumų, kaip antai Tarptautinis konkurencijos tinklas (TKT), narės. TKT – neformalus pasaulinis konkurencijos institucijų tinklas.

Tarptautinis konkurencijos tinklas:
www.internationalcompetitionnetwork.org

Europos Komisija mano, kad visoms pasaulio konkurencijos institucijoms bendra patirtis gali būti naudinga, dėl to ėmėsi iniciatyvos veikti per TKT tinklą nuo jo veiklos pradžios. Nors šis tinklas buvo sukurtas visai neseniai, per palyginti trumpą laiką jis paskelbė labai daug rekomendacijų. Ilgainiui šios rekomendacijos turėtų padėti visame pasaulyje sukurti nuoseklesnį požiūrį į konkurencijos politiką.

Kaip Komisija bendradarbiauja su kitomis konkurencijos institucijomis?

Europos Komisija dažnai palaiko ryšį su ne ES veikiančiomis konkurencijos institucijomis. Pavyzdžiui, Europoje Komisija bendradarbiauja su Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) priežiūros institucija. Komisija taip pat yra derinusi savo veiksmus su Kanados, Japonijos ir JAV konkurencijos institucijomis, nes dėl įtariamo tarptautinio kartelio ji siekė vienu metu

atlikti tikrinimus šešiose ES valstybėse narėse, Kanadoje, Japonijoje ir JAV.

Be to, Europos Komisija su kitomis konkurencijos institucijomis, tiriančiomis tą patį atvejį, aptaria konkrečius techninius klausimus. Europos Komisija mano, kad toks tiesioginis bendradarbiavimas yra ne tik veiksmingas, bet sulaukia ir tiriamų įmonių, kurioms skirtingos konkurencijos institucijos gali skirti visiškai nesuderinamas priemones, pritarimo.

ES yra pasirašiusi susitarimų dėl bendradarbiavimo konkurencijos srityje su keliomis valstybėmis ir regionais. Visi šie susitarimai yra paskelbti Europos Komisijos Konkurencijos generalinio direktorato tinklalapyje.

ES ir kitų valstybių bei regionų bendradarbiavimas:
<http://europa.eu.int/comm/competition/international/bilateral/bilateral.html>

Kokią naudą ES vartotojams ir bendrovėms suteikia ES konkurencijos institucijų ir kitų konkurencijos institucijų bendradarbiavimas?

Kuo glaudžiau bendradarbiauja tarptautinė konkurencijos institucijų bendruomenė, tuo daugiau yra galimybių siekti, kad vartotojams ir bendrovėms būtų užtikrintas geriausias kainos ir kokybės santykis. Tai pasiekama tik imantis bendrų ryžtingų veiksmų prieš neteisėtus susitarimus sudarančias ar rinkos galia piktnaudžiaujančias įmones, taip darančias poveikį įvairioms valstybėms ar regionams. Be to, bendradarbiaudama su ne ES konkurencijos institucijomis, Europos Komisija siekia sukurti vienodas sąlygas bet kurios šalies

įmonėms, kad jos galėtų pagal savo sugebėjimus konkuruoti net už ES ribų.

ES tarptautinis bendradarbiavimas konkurencijos srityje:
<http://europa.eu.int/comm/competition/international/overview/>

TARPTAUTINIS
BENDRA-
DARBIAVIMAS

© Digital Vision Ltd

Praktiškai...

■ Ką galiu padaryti, jeigu manau, kad tam tikri įmonių veiksmai varžo konkurenciją?

Kasdiniame gyvenime jūs galite pastebėti konkurenciją varžančių įmonių veiksmų požymių, aprašytų šiame leidinyje. Pavyzdžiui, įmonės kartais atsisako priimti vartotojų iš kitų valstybių narių užsakymus. Toks atsisakymas gali būti neteisėtos, konkurenciją varžančios veiklos požymis, ir jūs galbūt norėtumėte tai pranešti konkurencijos institucijai.

1 VEIKSMAS. NUSPRĘSKITE, KURIAI KONKURENCIJOS INSTITUCIJAI PRANEŠTI

Jeigu jūsų pastebėtas atvejis yra specifinis, būdingas tikrai tai šaliai ar teritorijai, kurioje jūs gyvenate, arba yra susijęs su ne daugiau kaip trimis valstybėmis narėmis, pirmiausia galite tai pranešti nacionalinei konkurencijos institucijai. Visų ES valstybių narių konkurencijos institucijos dabar taiko tas pačias konkurencijos taisykles kaip ir Europos Komisija ir dažnai gali sėkmingai išspręsti jūsų klausimą. Jeigu manote, kad minėti veiksmai yra susiję su daugiau valstybių narių, pirmiausia galite tai pranešti Europos Komisijai. Net jeigu nesate tikri dėl problemos masto, būtina susisiekti su Europos Komisija arba su nacionaline konkurencijos institucija. Šios institucijos bendradarbiauja ir prireikus perduos viena kitai bylą, kuri gali būti pradėta tirti, gavus jūsų pranešimą.

2A VEIKSMAS. JEIGU NORITE PRANEŠTI EUROPOS KOMISIJAI

Kaip pranešti Europos Komisijai apie susirūpinimą keliantį atvejį

Informaciją Europos Komisijai galite siųsti el. paštu: comp-market-information@cec.eu.int. Be to, galite siųsti pranešimą paštu (adresas: European Commission, Competition DG, Antitrust Registry, B-1049 Brussels). Prašome nurodyti savo vardą, pavardę, adresą, atitinkamas įmones ir gaminius ir aiškiai apibūdinti pastebėtus veiksmus. Tai Komisijai padės nustatyti rinkos problemas ir galbūt pradėti tyrimą.

Oficialaus skundo pateikimas Europos Komisijai

Jeigu jūs tiesiogiai nukentėjote nuo veiksmų, kurie, jūsų manymu, varžo konkurenciją, ir galite Europos Komisijai suteikti apie juos konkrečios informacijos, jūs turite galimybę pateikti oficialų skundą. Tokiu atveju jums reikės atlikti tam tikrus teisinius reikalavimus, kurie yra išsamiai išdėstyti Komisijos pranešime apie skundų tyrimą (daugiau informacijos rasite adresu

<http://europa.eu.int/dgcomp/>). Be to, jūs galite paprašyti jums atsiųsti daugiau informacijos apie oficialaus skundo pateikimo tvarką el. paštu (adresas: comp-market-information@cec.eu.int).

Pranešimas vartotojų teisių gynimo asociacijai

Jeigu esate individualus vartotojas, apie pastebėtus veiksmus taip pat galite pranešti vartotojų teisių gynimo asociacijai. Tuo remdamasi, asociacija galės priimti sprendimą surinkti iš atskirų vartotojų gautą informaciją ir pateikti oficialų skundą Europos Komisijai.

2B VEIKSMAS. JEIGU NORITE PRANEŠTI NACIONALINEI KONKURENCIJOS INSTITUCIJAI

Šio leidinio pabaigoje rasite visų ES valstybių narių nacionalinių konkurencijos institucijų sąrašą bei jų kontaktinę informaciją. Nustačiusios ES konkurencijos teisės pažeidimą, ES valstybių narių nacionalinės konkurencijos institucijos iš atitinkamų įmonių gali surinkti reikiamą informaciją ir imtis veiksmų kilusiai problemai spręsti.

Norėtume atkreipti jūsų dėmesį į tai, kad nacionalinių institucijų įgyvendinamos procedūros yra reglamentuotos nacionalinių įstatymų, todėl skirtingose ES valstybėse narėse jos gali skirtis. Prieš pranešdami informaciją nacionalinei konkurencijos institucijai, jos tinklalapyje turėtumėte susirasti informaciją ar pasiteirauti pačios institucijos, kaip būtų geriausia pranešti apie jūsų pastebėtą, susirūpinimą keliančią veiklą.

■ Ką galiu padaryti, jeigu manau, kad mano įmonė gali būti kartelio narė arba varžo konkurenciją kitokiu būdu?

Jeigu jūsų įmonė nuspręstų pasinaudoti Europos Komisijos politika, taikoma kartelinį susitarimą sudariusioms įmonėms, teikiančioms slaptos informacijos apie jo veikimą, ji gali susisiekti su Europos Komisija tiesiogiai arba per atstovą, pvz., teisininką. Prašymas suteikti imunitetą arba sumažinti baudos dydį, remiantis šia politika, turėtų būti siunčiamas specialiu fakso numeriu: (32-2) 299 45 85. Taip užregistruojamas tikslus pranešimo laikas ir diena, o informacija griežtai saugoma paslapyje. Esant reikalui, iš pradžių galima skambinti specialiomis telefono linijomis: (32-2) 298 41 90 arba (32-2) 298 41 91. Pagal minėtos politikos taisykles pirmoji įrodymų apie Europos Komisijai nežinomą ar jos neįrodytą kartelį pateikusi įmonė gali būti visiškai atleista nuo baudos. Vėliau prašymus pateikusioms įmonėms baudos gali būti sumažintos.

Jeigu manote, kad įmonė, kurioje jūs dirbate ar dirbote, kokių nors būdu

varžo konkurenciją, galite susisiekti su Europos Komisija specialia telefono linija: (32-2) 298 41 90 arba (32-2) 298 41 91, ir perduoti bet kokią su tuo susijusią informaciją ar įrodymus. Jūsų tapatybė nebus atskleista be jūsų sutikimo. Remdamasi jūsų pateikta informacija ir įrodymais, Komisija gali nuspręsti pradėti tyrimą.

■ Kaip galiu Europos Komisijai pateikti skundą ar pasiūlymą dėl įmonių susijungimo?

Jeigu norite pateikti skundą ar pasiūlymą dėl vykdomų susijungimų, galite susisiekti su Europos Komisija el. paštu: comp-mergers@cec.eu.int, arba parašyti adresu:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
B-1049 Bruxelles

■ Ką galiu padaryti, jeigu dėl suteiktos valstybės pagalbos buvo iškraipyta konkurencija?

Pateikti oficialų skundą

Galite pateikti skundą Europos Komisijai, jeigu manote, kad valstybės suteikta pagalba iškraipė konkurenciją. Specialią skundo formą ir išsamesnius paaiškinimus galite rasti tinklalapyje: http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/droit_com/index_en.htm#aides.

Pranešti Europos Komisijai, kol vyksta oficialus tyrimas

Jūsų balsas taip pat bus išgirstas Komisijai jau pradėjus oficialią tyrimo procedūrą. Komisija turi atlikti šį procedūrinį veiksmą, jei abejoja, ar valstybės pagalba yra priimtina. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* bus paskelbtas pranešimas, kuriame bus išdėstytos priežastys, dėl kurių Komisija turi sunkumų leisti tokią pagalbą suteikti, ir suinteresuotos šalys kviečiamos pateikti savo nuomonę. Paskelbtus pranešimus taip pat galima rasti Konkurencijos generalinio direktorato tinklalapyje: http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/oj/.

■ Ar egzistuoja vartotojų informavimo punktas konkurencijos klausimais?

Europos konkurencijos reikalų komisaras paskyrė Komisijos Konkurencijos generalinio direktorato ryšių palaikymo pareigūną vartotojų klausimams, kad būtų užtikrintas nuolatinis dialogas su Europos vartotojais. Norėdami susisiekti su šiuo pareigūnu, apsilankykite tinklalapyje http://europa.eu.int/comm/competition/forms/consumer_complaint_form.html.

Kur rasti daugiau informacijos?

Iš Europos Komisijos

Internete

Išsamiau apie šioje brošiūroje pateiktą informaciją ir Komisijai praneštus susijungimus, išsamius Komisijos sprendimų, priimtų vykdant tyrimus konkurencijos, susijungimų ir valstybės pagalbos srityje, tekstus, taip pat reikiamus įstatymus galite rasti tinklalapyje: http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html.

Leidiniai

Toliau nurodomi leidiniai yra parduodami, tačiau juos taip pat galima atsisiųsti ir nemokamai (išskyrus kai nurodyta kitaip) iš pirmiau minėto tinklalapio:

- *Metinis pranešimas apie konkurencijos politiką;*
- informacija apie Komisijai praneštus susijungimo atvejus, oficialūs Europos Komisijos sprendimai dėl konkurencijos, susijungimų ir valstybės pagalbos, taip pat išsamūs teisės aktai, kuriais tie sprendimai yra pagrįsti, yra skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje;*
- *Tiekimo ir platinimo sutarčių konkurencijos taisyklės ir Konkurencijos politikos biuletenį* galima nemokamai gauti Europos

Komisijos atstovybėse ES valstybėse narėse ir *Europe Direct* informacijos tinkle (*Europe Direct Information Network*).

- Europos Komisijos apžvalga darbo konkurencijos klausimais yra įtraukta į *Europos Sąjungos veiklos bendrąją ataskaitą*, kurią galite rasti tinklalapyje <http://europa.eu.int/abc/doc/off/rg/en/welcome.htm>.

Elektroniniu paštu arba paštu

Jeigu jums kyla klausimų dėl šio leidinio turinio, galite teirautis el. pašto adresu infocomp@cec.eu.int arba parašyti laišką nurodytu adresu:

*European Commission
Directorate-General for Competition
B-1049 Brussels
Tel. (32-2) 29-91111*

**Kur gauti daugiau informacijos?
Naudinga kontaktinė informacija
raštybėse narėse →**

ES valstybėse narėse

BELGIJA

*Conseil de la concurrence/
Raad voor Mededinging*

North Plaza A
Blvd du Roi Albert II 9, 8th floor
B-1210 Bruxelles
Tel. (32-2) 206 42 67
http://mineco.fgov.be/redir_new.asp?loc=/organization_market/competition/competition_fr_004.htm

*SPF économie, PME,
classes moyennes et énergie/
FOD Economie, KMO,
Middenstand en Energie
Service de concurrence
Corps des rapporteurs*

North Gate III
Blvd du Roi Albert II 16
B-1000 Bruxelles
Tel. (32-2) 506 51 11
<http://mineco.fgov.be/>

ČEKIJOS RESPUBLIKA

*Office for the Protection of
Competition*

Joštova 8
CZ-601 56 Brno
Tel. (420-54) 216 11 11
<http://www.compet.cz/index.htm>

DANIJA

*Konkurrencestyrelsen — Danish
Competition Authority*

Nyropsgade 30
DK-1780 København V
Tel. (45) 72 26 80 00
<http://www.ks.dk/>

VOKIETIJA

Bundeskartellamt

Kaiser-Friedrich-Straße 16
D-53113 Bonn
Tel. (49-228) 949 90
<http://www.bundeskartellamt.de/>

ESTIJA

Competition Board (Konkurentsiamet)

Lõkke tn 4,
EE-15184 Tallinn
Tel. (372) 680 39 42
<http://www.konkurentsiamet.ee/>

GRAIKIJA

Hellenic Competition Commission

Kotsika 1A and Patission Ave. 70
GR-10434 Athina
<http://www.epant.gr/>

ISPANIJA

*Ministerio de Economía y
Hacienda — Dirección General
de Defensa de la Competencia
— Servicio de Defensa de la
Competencia*

Paseo de la Castellana, 162
E-28071 Madrid
Tel. (34) 915 83 00 56
<http://serviciosweb.meh.es/apps/dgdc>

*Tribunal de la Defensa de
Competencia*

Velázquez, 147
E-28002 Madrid
Tel. (34) 915 68 05 10
<http://www.tdcompetencia.es>

PRANCŪZIJA

Conseil de la Concurrence

11, rue de l'Échelle
F-75001 Paris
Tel. (33) 155 04 00 00
<http://www.conseil-concurrence.fr/user/index.php>

*Ministère de l'économie, des
finances et de l'industrie —
direction générale de la
concurrence, de la consommation
et de la répression des fraudes
(France)*

59, boulevard Vincent-Auriol
F-75703 Paris Cedex 13
Tel. (33) 144 97 27 01
<http://www.finances.gouv.fr/DGCCRF/>

AIRIJA

Irish Competition Authority

Parnell House
14 Parnell Square
Dublin 1
Ireland
Tel. (353-1) 804 54 00
<http://www.tca.ie/>

ITALIJA

*Autorità garante della Concorrenza
e del Mercato*

Piazza Verdi, 6/A
I-00198 Roma
Tel. (39) 685 82 14 31
<http://www.agcm.it/>

*Banca d'Italia
Servizio Concorrenza Normativa e
Affari generali*

Via XX Settembre 97/E
I-00187 Roma SEDE

KIPRAS

*Commission for the Protection of
Competition*

46, Themistokle Dervi Street
Medcon Tower, 4th floor
CY-1066 Nicosia
Tel. (357-22) 87 59 12
<http://www.competition.gov.cy/>

LATVIJA
<i>Competition Council</i>
5a Blaumana Street LV-1011 Riga Tel. (371) 728 28 65 http://www.competition.lv/
LIETUVA
<i>Konkurencijos taryba</i>
A. Vienuolio g. 8 LT-01104 Vilnius Tel. (370-5) 212 64 92 http://www.konkuren.lt
LIUKSEMBURGAS
<i>Conseil de la concurrence</i>
6, bd Royal L-2449 Luxembourg Tel. (352) 478 43 56
<i>Ministère de l'économie et du commerce extérieur</i> <i>Inspection de la concurrence</i>
6, bd Royal L-2449 Luxembourg Tel. (352) 478 41 47 http://www.eco.public.lu/

VENGRIJA
<i>Office of Economic Competition (Gazdasági Versenyhivatal) Competition Council</i>
Alkotmány u. 5 HU-1054 Budapest Tel. (36-1) 472 89 00 http://www.gvh.hu/
MALTA
<i>Office for Fair Competition</i>
Cannon Road MT — CMR 02 Sta Venera Tel. (356) 21 23 35 65 http://www.mfn.gov.mt/
NYDERLANDAI
<i>Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa)</i>
Postbus 16326 2500 BH Den Haag Nederland http://www.nmanet.nl/ Pasiteirauti galima el. paštu: info@nmanet.nl arba tel.: (31-70) 330 13 06
AUSTRIJA
<i>Bundewettbewerbsbehörde</i>
Praterstrasse 31 A-1020 Wien Tel. (43-1) 24 50 80 http://www.bwb.gv.at/BWB/default.htm

LENKIJA
<i>Office for Competition and Consumer Protection</i>
Plac Powstańców Warszawy 1 Skrytka Pocz. P-36 PL-00-950 Warszawa Tel. (48-22) 556 08 00 http://www.uokik.gov.pl/
PORTUGALIJA
<i>Autoridade da Concorrência</i>
Rua Laura Alves, 4-7 P-1050-138 Lisboa Tel. (351) 217 90 20 00 http://www.autoridadedaconcorrenca.pt/
SLOVĒNIJA
<i>Competition Protection Office</i>
Kotnikova 28/VII SI-1000 Ljubljana Tel. (386-1) 478 35 97 http://www.sigov.si/uvk/
SLOVAKIJA
<i>Antimonopoly Office</i>
Drienova 24 SK-82603 Bratislava Tel. (421-2) 48 29 71 11 http://www.antimon.gov.sk/

SUOMIJA
<i>Finnish Competition Authority (Kilpailuvirasto)</i>
PO Box 332 FIN-00531 Helsinki Tel. (358-9) 731 41 http://www.kilpailuvirasto.fi/cgi-bin/suomi.cgi
ŠVEDIJA
<i>Konkurrensverket</i>
Sveavägen 167 SE-103 85 Stockholm Tel. (46-8) 700 16 00 http://www.kkv.se/
JUNGTINĖ KARALYSTĖ
<i>Office of Fair Trading</i>
Fleetbank House 2-6 Salisbury Square London EC4Y 8JX United Kingdom Tel. (44-20) 72 11 80 00 http://www.oft.gov.uk/default.htm

Žodynėlis

Baismės sušvelninimas.

Karteliniuose susitarimuose dalyvaujančios įmonės yra skatinamos bendradarbiauti su konkurencijos institucijomis. Taip jos gali visiškai arba iš dalies išvengti skiriamos baismės už dalyvavimą kartelio veikloje.

Dominuojančia padėtimi

piktinaudžiauama, kai dominuojantis rinkos dalyvis konkurenciją ribojančiais veiksmais išlaiko ar gerina savo rinkos padėtį.

Dominuojantis rinkos dalyvis

– tai rinkoje dominuojanti įmonė, kuri gali keisti savo gaminio kainą ar kokybę, neatsižvelgdama į savo konkurentus, vartotojus ar tiekėjus, ir nepatirti didesnio poveikio savo pardavimo rezultatams.

Europos konkurencijos institucijų tinklas (EKIT)

– tai tinklas, per kurį bendradarbiauja Europos Komisija ir ES valstybių narių nacionalinės konkurencijos institucijos.

Kartelis (kartelinis susitarimas)

– tai riboti konkurenciją susitarusi konkurentų grupė, kuri, pavyzdžiui, nustato kainas arba tarpusavyje pasidalija rinkas.

Antimonopoliniai įstatymai

– tai konkurencijos normos, reglamentuojančios susitarimus ir įmonių veiksmus, kurie riboja konkurenciją, ir draudžiančios piktinaudžiauti dominuojančia padėtimi.

Konkurencija – kai panašius gaminius ar paslaugas siūlančios nepriklausomos įmonės viena su kita konkuruoja kainomis, kokybe ar aptarnavimu tam, kad pritrauktų vartotojus.

Liberalizavimas – tai konkurencijos normų taikymas rinkoms, kurioms prieš tai jos taikomos nebuvo (pvz., transporto, pašto, elektros energijos ir telekomunikacijų paslaugų rinkos).

Lygiagreti prekyba – tai prekyba, kai įmonės mažesne kaina perka gaminių vienose šalyse ir juos parduoda didesne kaina kitose šalyse.

Rinka – tai verslas ar prekyba vienos grupės gaminiais ar paslaugomis.

Rinkos dalis – tai įmonės pardavimų konkrečioje rinkoje dalis bendrų pardavimų toje rinkoje rezultatų atžvilgiu.

Susijungimas – tai teisinis dviejų ar daugiau įmonių susivienijimas.

Tarptautinis konkurencijos institucijų tinklas (TKIT) – tai neformalus pasaulinis konkurencijos institucijų tinklas.

Valstybės pagalba – tai nacionalinių valdžios institucijų įsikišimas (nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygmeniu), norint suteikti pagalbą tam tikrai ekonominei veiklai, naudojant valstybės išteklius.

Europos Komisija

ES konkurencijos politika ir vartotojas

Liuksemburgas: Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras

2005 – 27 p. – 25 x 17,6 cm

ISBN 92-894-6584-0

Europe Direct – tai paslauga, padėsianti Jums rasti atsakymus į klausimus apie Europos Sąjungą
Informacija teikiama nemokamai telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.

Ji pasiekama per EUROPA serverį (<http://europa.eu.int>).

Kataloguotų duomenų galima rasti šio leidinio pabaigoje.

Liuksemburgas: Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras, 2005

ISBN 92-894-6584-0

© Europos Bendrijos, 2005
Atgaminti leidžiama, nurodžius šaltinį

Printed in Belgium

SPAUDINTA BALTAME POPIERIJE, BLUKINTAME
NENAUDOJANT CHLORO

PARDAVIMAS IR PRENUMERATA

Oficialiųjų leidinių biuro leidžiamų mokamų leidinių galima įsigyti mūsų pardavimo kioskuose visame pasaulyje.

Kaip galima įsigyti konkrečių leidinių?

Gavę pardavimo kioskų sąrašą, išsirinkite jus dominantį ir susisiekię su juo pateikite užsakymą.

Kaip gauti pardavimo kioskų sąrašą?

- Žiūrėkite Oficialiųjų leidinių biuro svetainę internete: <http://publications.eu.int/>
- Pateikite prašymą faksu (352) 2929-42758 ir gausite išspausdintą sąrašą.

Leidinių biuras
Publications.eu.int

ISBN 92-894-6584-0

9 789289 465847 >